

samo poluvekovne SAD hegemonije nego i krah liberalizma kao dominantne geokulture. Po njemu, slom marksističke ideologije nije trijumf liberalizma, već njegova konačna propast. U poslednja dva stoleća liberalizam je bio nadmoćan nad socijalizmom i konzervativizmom jer je bio državna doktrina, dok su ostale dve ideologije bile doktrine velikih društava. Liberalizam je bio središte kom su se približavale obe ideologije. Postupno se širio, jer su nastajali konzervativni liberali i socijalistički liberali. Ovo mešanje traje od 1920-ih godina kada sve tri ideologije postaju nerazdvojne. O tome svedoče i slični pogledi Lenjina i Vilsona. Dezintegracija savremenog svetskog sistema počela je sa kratkotrajnom svetskom revolucijom protiv liberalizma godine 1968. To je bio početak odbijanja kulturne prevlasti liberalizma koja je trajala od 1848. Period 1968-89. jeste raspad onoga što je ostalo od liberalne saglasnosti. Sama 1968. godina početak je svetskog nezadovoljstva sa liberalizmom, a izraz ovog nezadovoljstva bio je slom komunizma. Po Volderstinu 1989. jeste prekretnica ne zbog trijumfa američke moći, već zato što je sovjetski slom značio gubitak krucijalnog elementa hegemonije američkog sistema, tj. njegove sposobnosti da kontroliše periferiju (Wallerstein 1999). Prekretnica nije bila 1989. nego 1968. godina sa revolucijama koje su obeležile protivljenje američkoj hegemoniji, ali i sovjetskom slaganju sa tom hegemonijom, i koje su razbile iluzije o staroj levisi (komunistima, socijaldemokratima i nacionalno oslobodilačkim pokretima). Pojava "Solidarnosti" i zbivanja u Poljskoj 1981. bili su početak rušenja lagera, kao i intervencija u Avganistanu gde su Sovjeti ponovili američku grešku iz Vijetnama. Razvoj svetskog kapitalizma će delegitimisati državu, pa će biti sve teže obezbediti sigurnost unutar i van sistema. Bez države će se liberalizam raspasti. Volderstinova dijalektička vizija razvoja ima znatnu iskustvenu težinu i domašaj jer utvrđuje nešto što se dogodilo sa stanovišta još uvek delatnih istih procesa globalizacije. Ipak se ocena njegove prognoze donekle menja čim se otkrije da ona potcenjuje snagu nacionalizma i s njim skopčane težnje za državnim suverenitetom.

Frank bliže od Volderstina određuje globalizacijske posrednike sovjetskog sloma podvlačeći naročito značaj međunarodnog monetarnog fonda za promene u realocijalizmu (kod "Solidarnosti", komunista posle Jaruzelskog i kod mađarskih komunista). Premda nešto više izolovan, SSSR je takođe bio integrisan u svetsku ekonomiju. Glavni razlog njegovog sloma nije bila domaća ekonomija, izričit je Frank, sporeći gledanja koja potcenjuju spoljni faktor. Po pravilu, oni koji ističu Avganistan i konkurenciju u tehnologiji kao uzrok sloma, zapostavljaju globalni činioc svetskog tržišta. Kriza u Istočnoj Evropi uticala je na ekonomiju SSSR-a jednako kao i opadanje cena zlata, nafte i gasa posle 1981. Koliki je tu udeo imala ekonomska strana trke u naoružanju? Povećani vojni izdaci podudarili su se sa periodom krize sovjetske spoljne trgovine i imali porazan uticaj na sovjetsku ekonomiju (primer podudaranja dva činioca). "Drugi hladni rat" i trku u naoružanju počeo je Karter sredinom 1979, pre sovjetskog upada u Avganistan, odlukom da sinhrono poveća izdvajanje za NATO na 3% godišnje, instalira Peršing II i krstareće rakete u Zapadnoj Evropi i da zaigra na "kinesku kartu" protiv SSSR-a. Sovjeti su intervenisali u Avganistanu sa računom da ne mogu da izgube detant, pošto ga je Karter već napustio. Pogrešili su, jer je američki odgovor bio snažniji nego što su očekivali (Frank 1992). Ali dublji razlog ovih zbivanja je početak ekonomske recesije, a u svakoj recesiji američka država, pre i posle Kartera, pojačavala je vojni angažman ili kretala u ekspanziju (npr. Bušova agresija protiv Paname i Iraka).

Frank prilično uverljivo pokazuje da je Regan samo ideološki radikalizovao ovaj kurs, nazvavši odmah SSSR "carstvom zla" i počinjući "rat zvezda", sa krajnjim ciljem da obori SSSR